

ale je mnoho jednot [na příklad římská, česká, utrakvistická, ano Jednota bratrská sama]. Ekumenická myšlenka kotvila tak u Bratří v samém ohnisku jejich promyšlené ekklesiologie. Lukáš formuloval zásadní ekumenicitu, všesvětovost církve na základě theologických předpokladů, s nimiž se setkáváme už u Chelčického. Takto osnované učení o církvi obecné a jejím vztahu k dílčím církvím čili jednotám bylo pak v 17. století dobově aktualizováno mezicírkevně irenickou prací J. A. Komenského. Lišilo se v základu od pohodlné tolerance, které se namnoze oddával unavený racionalismus.

Služebnou funkci církve si Bratři uvědomovali s velikou odpovědností. Plodem této uvědomělosti bylo pečlivé vypracování sborových řádů. Bez řádu a kázně nedovedli si Bratři vpravdě služebnou církev představit. Struktura tohoto řádu byla dána trojím stupněm bratrského členství, počínajících, pokračujících a k dokonalosti se nesoucích. Než i tento řád navazující na „demokratisované“ pojetí tří stupňů dokonalosti podle středověkých mystiků, k němuž směřovalo milíčovské hnutí české a husitství, byl Bratřím jenom lidským zřízením, *ius humanum*. Bratři však byli přesvědčeni, že konkrétní služebná církev se musí odvažovat konkrétní odpovědi na Boží výzvu a dáti jí výraz i ve vnějším kázeňském řádu.

Ke světu, to znamená k politické organisovanosti společnosti a k jejímu právnímu a mravnímu řádu, se měli Bratři jakožto církev zprvu krajně kriticky. Protože chtěli být církví a jen církví Kristovou, odmítali spolu s valdenskými a s Chelčickým všecku *oblast společenských vztahů*, zaručovaných po feudálním způsobu přísahou. B. Lukáš arci dovozoval, že tento postoj nemůže být ve své převážné negativnosti vnitřně ospravedlněn Novým Zákonem. Jako vítěz nad hříchem osvobozuje Kristus křesťana k ochotné službě i v politické obci. Lukášovo pojetí světské moci odmítlo nesmiřitelný dualismus Chelčického mezi církví a světem právě tak, jako zase přílišnou důvěru v zásah vrchnosti do církevních záležitostí. Bratři upírali vrchnosti důsledně jakékoliv *ius reformandi* a r. 1540 prohlásili právě v této jedině otázce svůj nesouhlas se štrasburským reformátorem

Martinem Bucerem, jenž jim přece nevšední mírou rozuměl a přál. Sborové řády Jednoty bratrské prozrazují napořád vůli radikálně podrobit veřejně občanský život křesťanů královské vládě Kristově, aniž tím arci byla církev povýšena na pořadatelku světa po způsobu římského katolictví. Až do šedesátých let 16. století vykazují bratrské řády a příležitostné synodní dekrety zřejmou protifeudální tendenci. Vlivem filipismu a kalvínství stává se ovšem po tomto časovém předělu i Jednota konservativním útvarem institučním s kladným zájmem o přirozené potřeby lidí, uznávajícím tradiční společenské pořádky a zřízení. Teprve zase u Komenského se uplatňuje s novou silou nespokojenost se stavem veřejných poměrů v evropské společnosti a starost o to, ukázati člověku ve světle evangelia i v tomto ohledu nové cesty.

Spolu s Písmem svatým měli Bratři *kázání* za první ze služebností církve. Jako již v husitství mělo i v Jednotě kázání prakticky ústřední místo a význam. Na rozdíl od revolučního období husitského ztratilo sice bratrské kázání programovou a mobilizační funkci v široké veřejnosti, nabylo však zato svým zaměřením k pospolitosti sboru výrazně vzdělavatelské povahy. Část úkolů, jež kdysi plnilo husitské kázání, převzal od počátku 16. století nedávno objevený knihtisk. Bratrští kazatelé užívali knihy uvědoměle a průkopnický. Úkol kázání však specifikovali ve smyslu biblicky vykladačském, katecheticky vzdělavatelném a sborově výchovném. Zvěst Písma, soudí Lukáš, se sděluje především kázáním. Soukromé čtení bible není podle jeho názoru církevním užitím Písma. Tak soudili bratrští Starší ještě v polovině 16. století. Tištěné pokyny k četbě Písma, které rovněž od té doby vydávali, měly sloužit Bratřím při tajných shromážděních za pronásledování. Ale ještě ve výkladech ke Kralické bibli zdůrazňují, že kázané Boží slovo, založené na svědectví Písma, nestrpí nad sebou žádnou vyšší odvolací instanci. Za texty kázání sloužily Jednotě tradiční evangelijní a epistolní perikopy. Tuto soustavu perikop hájil a obhájil B. Lukáš i navzdory nesusouhlasu některých Bratří. Augustův pokus nahradit perikopy vybranými texty Písma, o něž se opírá apoštolské vyznání víry